

IV. KRONIKA

Anna Wrześcińska

Jacek Wrześciński

Jubileuszowy rok Muzeum

Zarówno życie człowieka jak i funkcjonowanie wielu instytucji biegnie poprzez rozmaite uroczystości i jubileusze – to one na trwałe zapadają w naszą pamięć. Na co dzień każdy zmagają się z wydarzeniami dnia powszedniego, pokonując rozmaite trudności, ciesząc się z udanych przedsięwzięć, radując się zrealizowanymi projektami. Od czasu do czasu urodziny lub kolejne rocznice, jubileusze stają się pretekstem do podsumowania i oceny dotychczasowych dokonań, podsumowania działalności.

W życiu Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy rok 2009 był rokiem Jubileuszu 40-lecia funkcjonowania. Przygotowania do jubileuszu zbiegły się ze zmianą na stanowisku Dyrektora – na emeryturę odszedł dotychczasowy wieloletni Dyrektor Andrzej Kaszubkiewicz, a na jego miejscu osiadł Andrzej Marek Wyrwa, profesor – pracownik Instytutu Historii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Obchody rocznicowe stały się okazją dla dokonania podsumowania wieloletniej działalności Muzeum, ale też pretekstem do przygotowania szeregu imprez które przewijały się w dotychczasowej praktyce muzealnej, ale nigdy dotąd nie zafunkcjonowały w takiej gamie i w takim nagromadzeniu w jednym roku (por. M. Fryza, J. Wrześciński 2009).

Muzeum na Lednicy powołano w 1969 r. na mocy uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej (patrz A.M. Wyrwa 2009) z inicjatywy Jerzego Łomnickiego (J. Wrześciński 2009) byłego Konserwatora Wojewódzkiego, wielkiego miłośnika Ostrowa Lednickiego.

Przygotowania do obchodów Jubileuszu trwały przez cały rok 2008 i wymagały przygotowania zarówno merytorycznego jak i zabezpieczenia finansowego. Można powiedzieć że rok jubileuszowy zdominowany był przez kilka kategorii wydarzeń – od wystaw, poprzez festyny plenerowe, na konferencjach naukowych skończywszy.

Początek obchodów nastąpił 9 stycznia. W tym dniu odbyła się Konferencja Prasowa podczas której Dyrektor prof. Andrzej Marek Wyrwa zaprezentował ofertę wydarzeń roku 2009. Dla przybyłych dziennikarzy przygotowano materiały (Książki Prasowe) omawiające zarówno sam jubileusz, poszczególne wydarzenia, a także prezentując placówki – oddziały, działy i pracownie Muzeum. Również w tym dniu, w gronie wszystkich pracowników muzeum, Dyrektor ogłosił inaugurację i uroczysty początek Roku Jubileuszowego, 40-lecia MPP na Lednicy. Wszyscy pracownicy otrzymali program obchodów i upominki w postaci wydawnictw muzealnych, zapoznając się z wytyczonymi zadaniami.

Wystawy

W dniu 25 stycznia w Małej Galerii Miejskiego Ośrodka Kultury w Gnieźnie udostępniona została wystawa „*Plakat muzealny jako dokument czasu*” prezentująca najstarsze muzealne plakaty. Znaczna część tych plakatów związana była z tzw. „**Kupałą**” najstarszą imprezą plenerową odbywającą się nad jeziorem Lednica od początku istnienia muzeum, tj. od roku 1969. Plakaty barwne i czarno-białe afisze przypominały wydarzenia kulturalne mające miejsce 40 i 30 lat temu. Przypominały także ówczesnych twórców, artystów biorących udział w wydarzeniach muzealnych. Autorami tych plakatów byli m. in. Zbigniew Kaja, Stefania Kajowa, Jerzy Miecznikowski czy Zbigniew Pilarczyk. Wystawa przygotowana przez Dział Naukowo-Oświatowy prezentowana była w dniach 25 stycznia – 15 marca 2009 r.

Początek sezonu turystycznego i wystawienniczego w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, przypada zawsze na dzień 15 kwietnia. Wówczas to, w pełnym wymiarze godzinowym, zostają udostępnione wszystkie ekspozycje muzealne, wystawy stałe i czasowe. W tym dniu, na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego, w lamusie w Mikołajewie, udostępniona została etnograficzna wystawa czasowa, *Świątki, grajkowie i demony* (powstała w 2008 r.). Na ekspozycji zaprezentowane zostały rzeźby w drewnie i glinie, będące dziełem ponad 20 rzeźbiarzy, głównie z Wielkopolski. W młynie wodnym z Wierzenicy można było zwiedzić stałą wystawę przyrodniczą (funkcjonującą od 2003 r.), p.t. *Człowiek i przyroda w dziejach Ostrowa Lednickiego*. Ekspozycja ukazuje wyniki wykopaliskowych prac archeologicznych, badań geologicznych oraz specjalistycznych analiz archeobotanicznych i antropologicznych, dzięki czemu w syntetyczny sposób możemy prześledzić przemiany środowiska przyrodniczego od czasów powstania jeziora do czasów współczesnych. Otwarte zostały również stałe wystawy archeologiczne w budynku (dawnej stodole) na terenie folwarku w Dziekanowicach. Na ekspozycji *Powrót do przeszłości*, cz. 1 i 2 można się było zapoznać z najwspanialszą kolekcją zabytków pozyskanych wykopaliskowo zarówno z toni jeziora Lednica, jak i z badań na wyspie Ostrów Lednicki. Prezentowano najważniejsze zespoły zabytków, tj. przedmioty kultu chrześcijańskiego oraz uzbrojenia z czasów wczesnopiastowskich. Na terenie Małego Skansenu, w XVIII-wiecznym Spichlerzu z Majkowa, udostępniona została stała wystawa interdyscyplinarna, *Czytanie z kości*. Wystawa funkcjonuje od 2004 roku, pokazując przykład współpracy archeologii i antropologii w oparciu o ludzki materiał szkieletowy pozyskany z grobów na dwóch różnych cmentarzyskach wczesnośredniowiecznych. Wystawa przybliżała metodykę badań terenowych i możliwości badań specjalistycznych, które poszerzają naszą wiedzę o zmarłych, ich wyglądzie, budowie ciała, diecie, przebytych lub trapiących chorobach, jak i ostatecznie o przyczynach ich śmierci. W replice kościoła Jana Chrzciciela, uruchomiono archeologiczną wystawę *Ostrów Lednicki. Ceramika nostra*, działającą od 2008 roku. Zaprezentowano najliczniejszą kategorię zabytków pozyskiwanych w trakcie wykopalisk - naczynia gliniane. Można było zapoznać się z obróbką gliny i przedmiotami z niej wykonywanymi. Obok naczyń ceramicznych prezentowano także prażnice, grzechotki, grzęśliki.

Początek sezonu turystycznego 2009 roku zaakcentowany został, obok udostępnienia wystaw ubiegłorocznych, otwarciem *Jubileuszowej Wystawy Plenerowej*, autorstwa Anny Wrzeńskiej. Jubileuszowe banery ustawiane były w wolnej przestrzeni ekspozycji muzealnej, przy kolejnych wydarzeniach i imprezach plenerowych, na wolnym powietrzu.

Wszystkie były znormalizowane i zawierały ważne informacje o historii imprez muzealnych. Pierwszy, inauguracyjny jubileusz w Muzeum, baner o tematyce „**Topienie Marzanny**” ustawiono w dniu 20 marca w Wielkopolskim Parku Etnograficznym, w dniu cyklicznie odbywającej się imprezy plenerowej *Topienie Marzanny – czyli Śmiercicha ze wsi Nowe Latko do wsi*. Treścią były dawne zdjęcia z powitania wiosny. Najstarsze pochodziły z roku 1976, kiedy to Marzanna rozpoczynała się przy budynku mleczarni (pierwszym budynku muzealnym) w Rybitwach. Kolejne zdjęcia to lata 1977-1979 – Marzanna na Mały Skansenie, a lata 1988-1989 to początki Święta Wiosny w Wielkopolskim Parku Etnograficznym. W dniu uruchomienia ekspozycji muzealnych, 15 kwietnia, ustawiono kolejne dwa banery. Jeden prezentował pierwszą archeologiczną wystawę, otwartą w XVIII-wiecznym Spichlerzu z Majkowa (pierwszy budynek ekspozycyjny muzeum) w roku 1974, autorstwa pierwszego Dyrektora Muzeum Jerzego Łomnickiego, przy współpracy archeologa Mateusza Łastowieckiego. Tytuł baneru „**Wystawa archeologiczna**”. Drugi o tytule „**Badania cmentarzysk**” prezentował starą dokumentację fotograficzną z badań dwu wczesnośredniowiecznych cmentarzysk. Zdjęcia z lat 60-tych i 70-tych z badań cmentarzyska wewnątrz grodu Ostrowa Lednickiego, i dokumentacja najnowszych badań na lądzie – cmentarzyska w Dziekanowicach. Czwarty został ustawiony na terenie Małego Skansenu w dniu 20 czerwca, w czasie najstarszej i największej imprezy plenerowej „**Nocy Kupaly**”. Tematyka tradycyjnej słowiańskiej Nocy Świętojańskiej, ma dokumentację fotograficzną od roku powstania Muzeum, tj. od 1969 r. Pierwsza impreza, to widowisko plenerowe na wyspie Ostrów Lednicki, w roku 1969, kolejne to lata 1970 i 1971 dokumentujące zabawy Nocy Świętojańskiej w wykonaniu powstałego przy muzeum Zespołu *Lednica*, odbywające się również na wyspie. Od 1973 roku, poprzez lata 1976-1979, to już nowe miejsce imprezy plenerowej – teren Małego Skansenu. I tak impreza ta kontynuowana jest do dnia dzisiejszego. W dniu 20 czerwca spotkaliśmy się na terenie Małego Skansenu już po raz 40-ty, puszczając wianki w Noc Świętojańską.

Nową ekspozycję etnograficzną, zaplanowaną w roku 2009, otwarto w dniu 2 maja, w lamusie z Mikołajewic. Była to wystawa autorstwa Marty Romanow-Kujawy, prezentująca kolekcję ceramiki dewocyjnej ze zbiorów WPE. Wystawa p.t. *Opowieści Świętych Figurek*, dokumentuje jedną z gałęzi popularnej sztuki religijnej, jaka rozwinęła się na w końcu XIX i I. poł. XX w. Kolekcję tworzą zbiory zakupione od dwóch kolekcjonerów. Pierwszy, liczący 365 obiektów, pozyskany został w 1994 r. od Jana Orczykowskiego – nauczyciela, regionalisty i kolekcjonera artefaktów kultury ludowej okolic Cekowa k/Kalisza. Drugi, liczący 172 obiekty, zakupiony został w 2009 roku od jego twórcy Edwarda Solarza. Aranżację wystawy wykonała Dorota Jagłowska.

Wystawą przygotowaną specjalnie z okazji jubileuszu była ekspozycja „*40 zabytków na 40-lecie*”. Jej otwarcie nastąpiło 15 maja 2009 r. Została ona zaprezentowana w nowej sali wystawowej, będącej kolejną częścią ciągu wystawienniczego w adoptowanym budynku stodoły, muzealnego kompleksu w Dziekanowicach. Autorzy wystawy: Janusz Górecki, Elżbieta Indycka, Antoni Pelczyk, Arkadiusz Tabaka i Wojciech Kujawa przy współpracy pracowników wszystkich działów, stanęli przed niezwykle trudnym wyzwaniem – jak z bogactwa zbiorów lednickich wybrać zaledwie (!) 40 obiektów najbardziej charakterystycznych dla Muzeum. Bez wątpienia nie było to zadanie łatwe, a ocena i wybór obiektów subiektywne, jak zawsze w takich przypadkach. Wystawa choć prezentowana w jednej z sal wystawowych odwoływała się także do obiektów stojących w terenie, a więc zachęcała także do zapoznania się z najważniejszymi zabytkami *in situ* w ich natu-

ralnej scenerii. Muzeum lednickie to nie tylko Ostrów Lednicki czy Wielkopolski Park Etnograficzny, ale to także grody w Gieczu, Grzybowie oraz w Radzimiru. A więc ekspozycja gromadziła obiekty związane ze wszystkimi częściami Muzeum, prezentując najcenniejsze obiekty i zabytki pozyskane w wyniku prac archeologicznych oraz w trakcie terenowych badań etnograficznych.

Podczas Europejskiej Nocy Muzeów, w dniu 16 maja, w replice kościoła na Małym Skansenie otwarto nową, jubileuszową wystawę archeologiczną, p.t. *Pradzieje Ostrowa Lednickiego i okolic*. Autorem scenariusza wystawy był Łukasz Kaczmarek, a na ekspozycji zaprezentowano osadnictwo ze starszych epok historycznych. Na planszach, w gablotach i poprzez rekonstrukcje można było zapoznać się z przemianami osadniczymi i kultowymi jakie zachodziły od tysięcy lat na obszarze wokół jeziora Lednica.

W roku jubileuszowym prezentowano nie tylko wystawy na miejscu w obiektach muzealnych. W dniu 6 maja 2009 r. w Sali Parkietowej Muzeum Archeologicznego w Poznaniu zaprezentowano wystawę czasową „*Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*”, autorstwa Arkadiusza Tabaki. Wystawa ta nie tylko dawała możliwość zapoznania się z historią, rozbudowaną działalnością naukowo-badawczą ale także z najbardziej aktualnymi planami Muzeum. Jednak przede wszystkim ekspozycja ta była swoistym zaproszeniem do odwiedzin poszczególnych oddziałów i ekspozycji lednickiego Muzeum. Odwiedzający poznańskie Muzeum byli jednocześnie informowani o obiektach historycznych znajdujących się niedaleko Poznania, o interesujących pamiątkach historii, które warto odwiedzić. Wystawa funkcjonowała do 30 czerwca. W dniach od 3 sierpnia do 31 sierpnia, wystawa była prezentowana w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu, a także w holu *Collegium Historicum* Uniwersytetu A. Mickiewicza.

Podczas imprezy plenerowej „Noc Kupały”, w dniu 20 czerwca, otwarto jubileuszową wystawę fotograficzną p.t. *Goście lednickiego stołu* – prezentującą na kilku fotografiach współczesnych przedstawicieli władz państwowych, głowy kościoła, a także wybitne postaci świata nauki jakie odwiedzały Ostrów Lednicki od początków ożywienia ruchu turystycznego – a więc od lat 30. ubiegłego wieku. Wystawę przygotowały: Ewa Pelczyk, Mariola Olejniczak i Mariola Józwickowska. Wystawa po przeniesieniu w lipcu, do budynku folwarcznego w Dziekanowicach była eksponowana do końca sezonu, tj. do 31 października.

„Eksportową” wystawą krążącą po placówkach kultury w Polsce jest ekspozycja *Wyspa władców. Ostrów Lednicki – siedziba pierwszych Piastów*, autorstwa Janusza Góreckiego. Przygotowana przed kilku laty przez zespół Działu Archeologicznego jest wciąż uzupełniana i w formie planszowej prezentuje najważniejsze zabytki związane z Lednicą ukazując jednocześnie jej niezwykle charakter i znaczenie w państwie Piastów. W dniu 13 listopada 2009 r. została otwarta w Muzeum Archeologicznym w Krakowie, gdzie gościła do końca marca 2010 r. Jak dotąd ekspozycja była prezentowana w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie, Muzeum Archeologicznym w Gdańsku, Muzeum Podlaskim w Białymstoku oraz okręgowych lub regionalnych muzeach w Białej Podlaskiej, Kaliszu, Mielcu i Stalowej Woli. Każdorazowo pokazywana była w odmierzonej aranżacji plastycznej.

Działalność promocyjna i marketingowa

Dzięki współpracy z Wydziałem Promocji Starostwa Powiatu Gnieźnieńskiego w dniach 6-8 lutego 2009 r. Muzeum brało udział w Międzynarodowych Targach Turystycznych we Wrocławiu, natomiast w dniach 17-18 kwietnia w Gdańsku, a 6-8 czerwca w Lublinie. W dniach 21-24 października Muzeum z własnym boksem uczestniczyło w TOUR SALON, gdzie obok innych muzeów marszałkowskich zaprezentowaliśmy nową ofertę turystyczną na sezon 2010 roku. Podczas targów przedstawiciele Muzeum brali udział, w zorganizowanej przez Starostwo Powiatu Gnieźnieńskiego, konferencji prasowej *Gniezno Piastów – rola i znaczenie...*

Muzeum jest placówką o charakterze otwartym, gdzie najważniejsze ekspozycje znajdują się na wolnym powietrzu. Dlatego czas funkcjonowania Muzeum zależy od pory roku. Sezon ekspozycyjny i turystyczny rozpoczyna się z dniem 15 kwietnia i trwa do końca października. I w tym okresie w roku 2009 w różnych miejscach Muzeum stały specjalnie przygotowane jubileuszowe „banery” – plansze. Pojawiały się systematycznie w ciągu całego sezonu, a dotyczyły zarówno fragmentów z historii samego Muzeum, jak i najważniejszych plenerowych wydarzeń muzealnych: *Marzanny* ze zdjęciami powitania wiosny z lat 1976, 1977-1979, 1988-1989 czy *Kupały*. Były to swoiste fotoreportaże przypominające także pierwszą wystawę archeologiczną z roku 1974 autorstwa pierwszego Dyrektora Muzeum Jerzego Łomnickiego, przy współpracy Mateusza Łastowieckiego, ale na jednym z banerów zaprezentowano również historyczne badania cmentarzysk regionu lednickiego.

Obok działalności wystawienniczej Muzeum od 1989 roku systematycznie wydaje własny periodyk „*Studia Lednickie*”. Nie jest to jedyne wydawnictwo naukowe. Od 1991 roku uruchomiono wydawanie monograficznych opracowań poświęconych różnym dziedzinom badań. Dodatkowo w związku z systematyczną pracą wystawienniczą, popularyzatorską, edukacyjną ukazują się rozmaite wydawnictwa w postaci katalogów, albumów, folderów, ulotek, czy widokówek. Z pełnym zestawem dotychczasowych muzealnych publikacji i wydawnictw można się było zapoznać na wystawie jaką uruchomiono 12 maja 2009 r. w holu biblioteki MPP. Prezentacja przygotowana przez Piotra Kuszczaka dostępna była przez cały sezon.

Liczne i częstsze wydarzenia muzealne były też doskonałym momentem przyciągającym zainteresowanie mediów. Zarówno liczne odwiedziny przedstawicieli rozmaitych redakcji, a także rozsyłanie informacji do prasy, radia, telewizji powodowały, że Muzeum było częstym tematem artykułów, pojawiały się wywiady z dyrektorem, pracownikami, a często byliśmy też uczestnikami programów telewizyjnych. W roku jubileuszowym także strona internetowa (www.muzeumlednica.pl) przybrała nowe ramy. Nowa szata graficzna oraz bogate informacje spowodowały większe zainteresowanie nie tylko samą stroną, ale też powodowała liczniejsze odwiedziny zwiedzających. W sezonie 2009 roku liczba odwiedzających Muzeum sięgnęła 108.551 tysięcy. Liczba ta nie oddaje rzeczywistej ilości gości muzealnych. Część imprez miała wstęp wolny i tu możemy podać szacunkowo ilość odwiedzających. Czy rok jubileuszowy z większą ilością wystaw, imprez, wydarzeń był wyjątkowy pod względem wizytujących? W pewnej mierze tak.

Analizując liczby zwiedzających muzeum lednickie należy mieć na uwadze bardzo istotny fakt. Otóż MPP jest placówką o specyficznej lokalizacji. Muzeum mieści się na wsi, poza miastem. Dlatego też docierają tutaj przede wszystkim ci, którzy zaplanowali wcześniej taki wyjazd, a więc wizyta w Muzeum to celowa, planowana wyprawa. Drugą

ważną sprawą mającą wpływ na frekwencję w Muzeum jest działalność innych placówek na Szlaku Piastowskim, w ramach którego zlokalizowana jest ta placówka. Im więcej się dzieje na Szlaku, im ciekawsza oferta turystyczna, kulturowa na Szlaku tym więcej też zwiedzających w samym Muzeum. Dowodem na to może być rok 1997, kiedy to odnotowano chyba największą frekwencję w dziejach Muzeum – 128.651 zwiedzających. Związane to było z obchodami 1000-lecia śmierci Św. Wojciecha. Wydarzenia związane z tym jubileuszem, ich nagłośnienie jak i pojawiające się często informacje o samym Świętym powodowało duży ruch turystyczny z którego czerpało także Muzeum. Warto także zwrócić uwagę na jeszcze jeden ważny aspekt „atrakcji turystycznych”. Otóż im lepsza baza gastronomiczna i hotelowa na Szlaku tym więcej przyjeżdżających do tego regionu.

Sam rok jubileuszowy Muzeum, liczne wystawy, wydarzenia spowodowały też wydanie większej ilości plakatów. W roku 2009 ukazało się kilkanaście plakatów tematycznie związanych z imprezami jakie działy się w Muzeum. Autorem niemal wszystkich plakatów był Wojciech Kujawa.

Ciekawą inicjatywą było porozumienie Muzeum z Poczta Polska, która z okazji jubileuszu wydała 3 kartki pocztowe (walory filatelistyczne), a w dniu 8 września uruchomiła okolicznościowy datownik z okazji 40-lecia Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

Inicjatywa nowego dyrektora zaowocowała uruchomieniem nowych serii wydawniczych. W konsekwencji wydano kilka publikacji – od niewielkich utworów poetyckich, poprzez bajkę dla dzieci po monografię jednego zabytku czy pracę zespołową podsumowującą dotychczasową działalność Muzeum.

Praca z dziećmi i młodzieżą

Na początku roku – w styczniu – ogłoszono ogólnopolski konkurs plastyczny pod hasłem „Widokówka z Muzeum”. Konkurs skierowany był do dzieci i młodzieży szkolnej, a termin napływania prac kończył się w czerwcu. Napłynęły 262 prace wykonane bardzo różnymi technikami. Komisja konkursowa spośród zgłoszonych prac wybrała dwie, które uznano za najciekawsze. Jako zwycięzców uhonorowano w kategorii *Szkola Podstawowa*, 12-letnią Michalinę Zawrocką ze szkoły z Budziszławia Kościelnego i w kategorii *Gimnazjum* – 15-letnią Martę Baranowską z Pecnej. Nagrodą, oprócz upominków książkowych i muzealnych pamiątek, był druk i wydanie zwycięskich prac w postaci widokówek. Ukazały się one w pierwszych dniach września 2009 r. Natomiast wręczenie nagród odbyło się 11 września w siedzibie Muzeum w Dziekanowicach. Uroczystość wręczenia nagród, w obecności przedstawicieli zaproszonych szkół uczestniczących w konkursie, łączyła się z wystawą prac nagrodzonych i wytypowanych jako najciekawsze.

Od szeregu lat Muzeum jest miejscem spotkań młodych poetów – *Lednicka Wiosna Poetycka*. W dniu 23 maja roku 2009 odbyła się XIII edycja. A jej głównym organizatorem było Stowarzyszenie „Wierzeje”. Młodzież, ze szkół gimnazjalnych i licealnych, pisząca wiersze bierze udział w Turnieju Poetyckim „O Koronę Wierzbową”. Uczestnicy spotkania przebywają cały dzień na terenie Muzeum nie tylko recytując wiersze i dyskutując o twórczości poetyckiej, ale też zwiedzają Ostrów Lednicki, Wielkopolski Park Etnograficzny, oraz aktualnie istniejące wystawy. Tym razem pobyt w Muzeum zakończył się uczestnictwem w koncercie kameralnym.

W roku 2009 r. (31 maja) po raz drugi na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego odbył się Dzień Dziecka. Jest to impreza plenerowa skierowana do rodzin. Przygotowany specjalnie dzień to propozycja wspólnej zabawy, wspólnych gier – dorosłych i dzieci. Jest to dobra okazja by dzieci i dorosłych zachęcić do wspólnej zabawy opierając się na grach, które pamięta starsze pokolenie. Można było spróbować takich „egzotycznych” gier i zabaw jak: sztekiel, klipa, kozioł, zośka, palant, kulanie felgi, szmacianka, kapela i inne. Te gry rozgrywane w scenerii skansenowskiej wsi stają się okazją do „międzypokoleniowej” wymiany doświadczeń – impulsem i pretekstem do budującej konfrontacji dziecko – dorosły. Proponowane zabawy, zazwyczaj proste, zdecydowanie ruchowe, wymagające wolnej przestrzeni, nie wymagają wielu skomplikowanych rekwizytów. Dawniej dzieci najczęściej wykonywały je same, lub z niewielką pomocą dorosłych. Do ich wykonania wystarczył odpowiednio przygotowany kawałek drewna, trochę wełny, runa, czy kawałek ołowiu. Wykorzystywano też sprzęty domowe podbierając je rodzicom. Impreza przygotowana została we współpracy z Pracownią Olimpizmu i Etnologii Sportu Poznańskiej AWF, a tradycyjne gry z różnych regionów Polski zaprezentowali dr Małgorzata Bronikowska i dr Michał Bronikowski wraz ze studentami. Oni też służyli instruktorem dla wszystkich chętnych włączających się do zabawy.

Tradycyjnie przez cały sezon pracownicy merytoryczni prowadzili cykl lekcji muzealnych. Oferta, z możliwością prowadzenia lekcji w salach wystawowych, w plenerze, ale i wyjazdowych, zaproponowana przez Muzeum jest dość bogata i dotyczy szerokiej tematyki obejmującej problematykę wynikającą z wiodących dziedzin funkcjonowania Muzeum. Jednak największą popularnością cieszą się lekcje związane z wylepianiem naczyń glinianych. Propozycja przygotowana przez Romana Doruchowskiego bije rekordy popularności przyciągając młodzież i dzieci nawet z dalszych części Polski.

W 2009 roku w ramach lekcji warsztatowych dobrą propozycją okazały się nowe lekcje historyczno-edukacyjne zaproponowane przez Mariolę Olejniczak i Judytę Pasternak, *mały odkrywca* i zajęcia z *rekonstrukcji strojów*.

Imprezy plenerowe

Każdego roku, niemal od początku funkcjonowania Muzeum, tradycyjnie pierwszą plenerową imprezą muzealną jest tzw. *Topienie Marzanny*. Impreza odbyła się 20 marca na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego. Jest to impreza nawiązująca do słowiańskiej tradycji pożegnania zimy i powitania wiosny. W Wielkopolsce zwyczaj ten nazywany jest Śmiercichą, Marzanną. Wg XV-wiecznych źródeł w trzecią niedzielę Wielkiego Postu słomianą maskarę zwaną także zimą, lub śmiercią wynoszono ze wsi i palono lub topiono w pobliskiej wodzie. Poza *Marzanną* na skansenie podtrzymuje się zwyczaj chodzenia po wsi z maikiem – drzewkiem życia, obnoszonym przez dziewczęta. Maik symbolizuje gałązka świerkowa lub choinka przybrana we wstążki i świecełka. Gaik-maik był również rytualną ofiarą składaną przez ludzi niebiosom dla pozyskania ich łaskowości. Obrzędowi towarzyszą muzyka i śpiewy, a całe wydarzenie połączone jest z konkursem na kukłę – Marzannę. Impreza jest możliwa dzięki współpracy z Urzędem Gminy w Lubowie.

Trzy wolne dni majowe (1-3 maja) stają się znakomitą okazją do organizowania rozmaitych imprez. I po raz kolejny na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego,

a po raz pierwszy na Ostrowie Lednickim, zorganizowano imprezę pod wspólną nazwą „*Majówka nad Lednicą*”.

Na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego przez trzy dni trwania rodzinnego festynu o rekreacyjnym charakterze w muzealnym plenerze wsi możliwe było spotkanie się z rękodzielnikami, rzemieślnikami i artystami. Każdy dzień poświęcony był innemu tematowi i związany był z innym aspektem życia wsi. Pierwszy dzień poświęcony był prezentacji technik rękodzielniczych związanych z pracą ze słomą i papierem. Drugiego dnia, dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem Światowid z Łubowa, odbyły się tradycyjne targi wiejskie. W tym dniu też nastąpiło otwarcie wystawy „*Opowieści świętych figurek*” przygotowanej przez Martę Romanow-Kujawę. Natomiast dzień trzeci przebiegał pod hasłem wspólnej zabawy przy muzyce ludowej. Było to spotkanie z tradycyjną żywą muzyką i tańcem, w którym każdy mógł się sprawdzić. Dzięki tym prezentacjom możliwe było zapoznanie się z różnorodnymi aspektami kultury ludowej Wielkopolskiej wsi.

Natomiast na wyspie Ostrów Lednicki odbywały się pokazy rzemiosł wczesnośredniowiecznych. W zagrodzie na podgrodzium zamieszkała grupa odtwórstwa historycznego „*Warcianie*”. Dzięki temu była to znakomita okazja do podglądania, ale do popróbowania życia rodziny we wczesnym średniowieczu. Na Małym Skansenie rozlokowali się członkowie Stowarzyszenia Edukacji i Odtwórstwa Historycznego Okresu Monarchii Wczesnopiastowskiej „*Aurea Tempora*” oraz grupa historyczna z Towarzystwa Przyjaciół grodu w Grzybowie. Dzięki nim ożywiła się wioska wczesnośredniowieczna. Można było uczestniczyć w codziennym życiu ludzi wczesnego średniowiecza. A prócz tego obejrzeć prezentacje uzbrojenia, walk, posmakować potraw z ogniska, czy posłuchać muzyki i oddać się zabawom w jakie bawili się mieszkańcy tego terenu 1000 lat temu. Wydarzeniom historyzującym towarzyszył piknik historyczny a więc pokazy rzemiosł, konkursy, zabawy, czy kuchnia średniowieczna. Przed wystawą archeologiczną „*Ostrów Lednicki. Ceramika nostra*”, poświęconej wyrobom ceramicznym wczesnego średniowiecza, zorganizowanej w kopii kościoła prowadzone były warsztaty ceramiczne. Zajęcia skierowane były do dzieci, które mogły spróbować pobawić się w garncarza z czasów wczesnego średniowiecza. Można było spróbować wylepić naczynia ale i inne wyroby ceramiczne – paciorki, grzechotki itp. Podczas tej zabawy możliwe było też zapoznanie się z pracą rekonstruktora ceramiki i zasadami dokumentowania tych prac. Prowadzone były warsztaty plastyczne. Dzieci mogły na wcześniej przygotowanych podkładach realizować własne wizje strojów historycznych, bawiąc się kredkami, wylepiając szmatkami czy dekorując włóczką modele dziewcząt i chłopców. Dodatkową atrakcją były przejażdżki konne, a przede wszystkim możliwość poznania z bliska zwierząt najbardziej związanych z gospodarstwem – koni, kóz.

W maju (16 maja) Muzeum włączyło się, w coraz bardziej popularne w całej Europie wydarzenie „*Europejska Noc Muzeów*”. Była to impreza plenerowa odbywająca się na terenie Ostrowa Lednickiego i Małego Skansenu w nietypowych dla muzeum godzinach, a mianowicie między 17:00 a 24:00. Mały Skansen znów zamienił się w teatr historyczny – wioskę wczesnośredniowieczną gdzie przez cały wieczór czytano fragmenty „*Starej Baśni*” Józefa Ignacego Kraszewskiego. Jej akcja dzieje się momentami na Lednicy więc niejako przywoływano wyspę z wyobraźni Kraszewskiego. Atmosferę historycznej i literackiej Lednicy przybliżał Andrzej Pieczyński – aktor grający powieściowego Znoska w filmowej wersji „*Stara Baśń – kiedy słońce było bogiem*” (w reżyserii Jerzego Hoffmana). W czytanie, któremu towarzyszyła muzyka z filmu, włączali się zarówno uczestnicy

pikniku historycznego, jak i widzowie odwiedzający Lednicę. Andrzej Pieczyński ubrany w strój historyczny kilkakrotnie udawał się na wyspę gdzie w naturalnej scenerii, w ciemności rozjaśnianej pochodniami, czytał fragmenty Starej Baśni. Dopiero tutaj tekst Kraśzewskiego nabierał niezwykłej mocy, a ekspresja czytającego powodowała iż słuchającym udzielały się ogromne emocje.

W niezwykłą atmosferę tej nocy włączył się też znany sarmata, poeta i pieśniarz Jacek Kowalski wraz z Klubem Świętego Ludwika. Ich nocny prapremierowy koncert o godz. 22:00 pt. „*Legendy herbowe rycerza Smysa*” znakomicie wpisał się w atmosferę stworzoną przez „Starą Baśń”.

Dodatkowo w zainscenizowanej chacie z Majkowa, w sali odczytowej o godz. 19:00 odbył się wykład *Drewniane budownictwo Ostrowa Lednickiego* Arkadiusza Tabaki, prezentujący dotychczasowe badania wyspy i najważniejsze odkrycia. O godz. 21:00 odbył się wykład *Życie codzienne na Ostrowie Radzińskim*, Andrzeja Kowalczyka, prezentującego najnowsze wyniki badań wykopaliskowych na dopiero rozpoznawanym i badanym grodzisku w Radzimi k. Murowanej Gośliny. Przybywający turyści mieli także możliwość zwiedzania, o wyznaczonych porach, Ostrowa Lednickiego wraz z archeologiem, który nocą, przy świetle pochodni, opowiadał dzieje lednickiego grodu i z dodatkowym komentarzem udostępniał wystawy archeologiczne. W godzinach od 18:00 do 22:00 prowadzone były *Warsztaty z nauki kaligrafii*, przez prof. Tomasza Siwińskiego. Pracownicy Działu Naukowo-Oświatowego prowadzili warsztaty garncarskie i plastyczne dla dzieci i młodzieży.

W budynku ekspozycyjnym, w sali dolnej, o godz. 17:00 została otwarta wystawa archeologiczna *Pradzieje Ostrowa Lednickiego i okolic* autorstwa Łukasza Kaczmarka. Wydarzenie *Europejskiej Nocy Muzeów* zakończono wspólną biesiadą.

Początki naszej historii są raczej skromnie odnotowane w dokumentach i źródłach pisanych. Daty dziejne pojawiają się tam dość późno. Dlatego tym bardziej fakt odnotowania śmierci naszego pierwszego władcy jest dla nas datą ważną. Takim wydarzeniem była śmierć Mieszka I przypadająca na dzień 25 maja 992 roku. Dla przypomnienia tego wydarzenia i postaci od kilku lat na Ostrowie Lednickim odbywają się specjalne uroczystości. W dniu 23 maja 2009 r. na Ostrowie Lednickim o godz. 11:00 w ruinach lednickiej kaplicy sprawowano Mszę Św. celebrowaną przez Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Wojciecha Polaka Sufragana Gnieźnieńskiego w asyście księdza Ireneusza Plucińskiego Dziekana z Dekanatu Pobiedziskiego i proboszcza parafii Dziekanowice ks. Adama Sypniewskiego oraz kleryków z Prymasowskiego Wyższego Seminarium Duchownego z Gniezna. W kaplicy zasiedli zaproszeni goście, a między innymi: Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak, Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków Aleksander Starzyński, Przewodnicząca Rady Powiatu Emila Dutka, Burmistrz Miasta Pobiedziska Michał Posada, Księża z Dekanatu i pobliskich parafii, Wójt Gminy Łubowo Andrzej Łozowski, radni z gminy, pracownicy muzeum. Oprawę muzyczną sprawował Chór Katedralny Katedry Gnieźnieńskiej. Po mszy, po zwiedzeniu ekspozycji muzeum w budynku siedziby, w Dziekanowicach o godz. 13:30 odbył się Koncert Kwartetu Smyczkowego *Appasjonata*. W godzinach wieczornych, o 21:30 zaplanowano na Małym Skansenie, na scenie, spektakl w wykonaniu Polskiego Teatru Tańca p. t. *Walka@ karnawału z postem*, w choreografii Ewy Wycichowskiej, z muzyką Zbigniewa Łowżyła, z wykorzystaniem cytatów z H. Purcella i H. M. Góreckiego.

Od kilku lat do miejscowej tradycji należy organizowanie przez Muzeum procesji Bożego Ciała. Odbywająca się 11 czerwca procesja rozpoczyna się uroczystą Mszą Św. w kościele parafialnym w Dziekanowicach. Następnie procesja odwiedza ołtarze we wsi docierając do ostatniego, zbudowanego na terenie skansenu. Procesję poprowadzi Zespół Pieśni i Tańca „Wiwaty” z Pobiedzisk i Orkiestra Dęta z Pobiedzisk. Dzieci i młodzież ubrani w tradycyjne wielkopolskie stroje niosąc feretrony, w rytm orkiestry, kroczą na czele procesji. Ostatnia stacja znajduje się na terenie skansenu, a przed kościołem z Wartkovic następuje poświęcenie wiernych.

Najstarszą imprezą plenerową, odbywającą się nad jeziorem Lednica, jest tzw. *Noc Kupały – Wianki Świętojańskie*. W roku 2009 odbyła się ona 20 czerwca na terenie Małego Skansenu, przy przeprawie promowej na Ostrów Lednicki. Tradycja tego typu imprez nawiązuje do letniego przesilenia dnia i nocy. Na dzień 21 czerwca przypada moment gdy słońce dochodzi najwyższego punktu w swej pozornej wędrówce. Jest to najdłuższy dzień a zarazem najkrótsza noc. Właśnie w tę najkrótszą noc Słowianie palili na wzgórzach ogień i bawiąc się przy nich gromadnie urządzali igrzyska i zabawy. Najpopularniejsze nazwy tych uroczystości to: sobótka (być może dlatego że zabawy odbywały się w soboty), *kres* (może od krzesania ognia), kupała (prawdopodobnie od obrzędowej kąpieli). W zwyczajach tych wielką rolę odgrywa ogień i woda. Do ognia wrzuca się zioła, a następnie wierząc w jego moc oczyszczającą skacze się przezeń. Podobne znaczenie jak ogień miała w tę noc także woda. Kąpiel w tą najkrótszą w roku noc miała oczyszczać ze złych mocy, dawała nowe siły, zdrowie, zapewniała szczęście.

Podczas lednickiej Kupały odbył się koncert młodzieżowego zespołu *Indios Bravos*. Zespół o bogatej sekcji instrumentalnej prezentujący muzykę reggae, wpisał się swoją rytmiką i stroną muzyczną w klimat dawnych obrzędów i tradycji miejsca. Koncert tego zespołu, po raz pierwszy od wielu, wielu już lat ściągnął na tę imprezę ponad 1.000 uczestników, młodych ludzi, którzy dzięki uczestnictwu w koncercie mieli także możliwość poznania dawnych zwyczajów pogańskich i zwyczajów kupałowych. A samą inscenizację obrzędów kupałowych rozpoczęło widowisko „*Taniec z ogniem*” w wykonaniu Grupy *Amentiae* z Warszawy. Był to występ 5 tancerzy dysponujących różnym sprzętem, tj. liny, poi (łańcuchy), kile i pochodnie. Pokazowi towarzyszyła muzyka folkowa. Inscenizację – obrzędowe powitanie lata „*Wianki świętojańskie*” – przygotował Zespół Pieśni i Tańca „*Lany*” z Uniwersytetu Przyrodniczego z Poznania. W świetle palących się ognisk, jak co roku, w czas letniego przesilenia dnia z nocą, tak jak dawni Słowianie, młodzież odprawiła sobótkowe, kupałowe igrzyska i zabawy. Od początków funkcjonowania Muzeum, od 1969 roku, jest to najważniejsza wśród plenerowych imprez muzealnych. Imprezę rozpoczął koncert muzyczny zespołu młodzieżowego reggae, moc ognia prezentowało widowisko „*Taniec z ogniem*”, a obrzędowe pożegnanie lata zakończono widowiskiem „*Wianki świętojańskie*”, będącym pokazem tradycyjnych obrzędów kultury słowiańskiej połączonym z zabawą taneczną i puszczaniem wianków na jeziorze Lednica.

Od 23 lat na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego odbywa się impreza plenerowa – *Żywy Skansen*. Zwyczajowo odbywa się ona w pierwszą niedzielę lipca, która tym razem przypadła na dzień 5 lipca. Jest to wieloaspektowe spotkanie z tradycyjną wsią wielkopolską. Ma ona na celu wszechstronne zaprezentowanie publiczności (już nie tylko wielkopolskiej) tradycji naszego regionu. Każdego roku przyciąga kilka tysięcy osób. W scenerii wsi, w zabytkowych obejściach i wnętrzach chat, prezentowane były różnorodne zajęcia rzemieślnicze (ciesielstwo, kołodziejstwo, garncarstwo, kowalstwo, szew-

stwo, rymarstwo), a także zajęcia gospodarskie i domowe (obróbka lnu i wełny, wypiek chleba, ubijanie masła w kierzynie). Artyści i rękodzielnicy zaprezentowali haft, rzeźbę w drewnie, wykonywanie ozdób z papieru i słomy, czy wycinanki. Prezentowane zajęcia związane są z codziennym i odświętnym życiem mieszkańców dawnej wsi wielkopolskiej. Równolegle na nawsiu odbywał się kiermasz wyrobów rękodzieła wiejskiego. Prezentacjom tym towarzyszyły występy zespołów folklorystycznych, kapel ludowych i folkowych, a we dworze ze Studzieńca odbył się koncert muzyki kameralnej. We wnętrzu osiemnastowiecznego kościoła odprawiona została msza święta, a po jej zakończeniu odbywały się koncerty muzyki organowej.

W pierwszy lipcowy weekend (przypadający na dni 4 i 5 tegoż miesiąca) na terenie Ostrowa Lednickiego zorganizowano imprezę plenerową *W lednickim grodzie księcia Mieszka*. Był to festyn historyczno-archeologiczny, którego głównym celem było przybliżenie szerokiej grupie odbiorców codziennego życia i zwyczajów społeczności z okresu X i XI wieku. Podczas trwania festynu osoby zainteresowane historią mogły zapoznać się z tradycyjnym rzemiosłem dawnych warsztatów, wśród nich takich jak bębniarstwo, farbniarstwo, tkactwo, garncarstwo, rogownictwo, kowalstwo czy złotnictwo. Można było spróbować swoich sił w grach i zabawach wczesnośredniowiecznych, zapoznawano się z elementami uzbrojenia wojów słowiańskich, a także z technikami i sposobami walki. Odtwórcy chętnie dzielili się swoją wiedzą historyczną dotyczącą ówczesnego sposobu życia, ale też informacjami dotyczącymi samego Ostrowa Lednickiego oraz monarchii piastowskiej. Najmłodszy uczestnicy mogli w atmosferze zabawy i rozrywki uczestniczyć w inscenizowanych wydarzeniach na wyspie. Prowadzone były zajęcia edukacyjne dla dzieci rekonstrukcji stroju i biżuterii, warsztaty ceramiczne, plastyczne, i warsztaty nauki kaligrafii arabskiej. Archeolodzy dzielili się swoją wiedzą historyczną o Ostrowie Lednickim. O wyznaczonych godzinach, na brzegu wyspy oczekiwał archeolog, który bezpłatnie oprowadzał po zachowanych reliktach wyspy, w ramach projektu *Ostrów Lednicki bez tajemnic*. Na wyspie zostało ustawione stanowisko z materiałami promocyjnymi i wydawnictwami Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Dodatkowo można było zwiedzić wystawę jubileuszową, *Goście Lednickiego stołu*, w pomieszczeniu lednickiego schroniska.

Wody jeziora stały się też miejscem gdzie od kilkunastu lat odbywają się zawody pływackie. W dniu 19 lipca odbyła się XVII edycja zawodów pływackich „*O Błękitną Wstęgę Ostrowa Lednickiego*”. Start zawodników odbywa się na terenie Małego Skansenu, a zawodnicy pokonują odpowiednie dystanse mając w zasięgu wzroku Ostrów Lednicki. Organizatorem zawodów jest Urząd Gminy Łubowo.

15 sierpnia w kalendarzu kościoła rzymsko-katolickiego jest dniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. W tradycji ludowej dzień ten poświęcony jest Matce Boskiej Zielnej. Święto jest pretekstem do przybliżenia wierzeń ludowych i zwyczajów związanych z tymi obchodami oraz z wiedzą określaną mianem tzw. medycyny ludowej. Kontynuując tą tradycję na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego mają miejsce uroczystości związane z obchodami święta Matki Boskiej Zielnej. Początek święta to msza w kościele z Wartkowic. Tu następuje święcenie przygotowanych przez opiekunki ekspozycji bukietów z kwiatów, ziół, zbóż, owoców i warzyw. Do bukietów i wianków były doczepione informacje omawiające charakterystykę tych świąt oraz informujące o ich symbolicznym wymiarze. W jednej z chałup przygotowywane były napary z ziół, a na nawsiu odbywał się targ wiejski oferujący wyroby nawiązujące do atrybutów tego święta.

Od lat 12 Muzeum jest gospodarzem i właścicielem wczesnośredniowiecznego grodu w Grzybowie (nieдалeko Wrześni). W dniach 22-23 sierpnia odbyła się tam impreza plenierowa „*Wojowie i Rzemieślnicy*” stanowiąca dziesiąty już Międzynarodowy Zjazd Wojowników Słowiańskich. Cykliczne spotkania na grodzie w Grzybowie są żywą lekcją historii. Nadrzędnym celem tych imprez jest propagowanie tradycji i obyczajów wczesnego średniowiecza – okresu związanego z początkami naszego państwa, z okresem gdy na grzybowskiem grodzie kwitło życie. Podczas festynu każdy przybywający na gród ma możliwość nie tylko obejrzenia ludzi w tradycyjnych strojach, przy tradycyjnych zajęciach, ale może samemu spróbować pracy dawnych rzemieślników, pobyć w warunkach z minionej epoki, a także skosztować tradycyjnej strawy. Podczas tych spotkań historycznych można uczestniczyć w zabawach mieszkańców grodu, jak i obserwować widowiska prezentujące starcia i potyczki wojów broniących grodu grzybowskiego. Gród stał się w tych dniach wielkim teatrem historycznym, uczącym i prezentującym ciekawe widowiska, rekonstrukcje i wydarzenia minionych czasów. Podczas spotkania w Grzybowie dzieci brały udział w zajęciach edukacyjnych, próbowały być garniarzem tocząc na kole i lepiąc naczynia i przedmioty z gliny. Poprzez zabawę poznawały zabytki i ich historię. Uczyły się z tkaniny rekonstruować stroje mieszkańców grodu. Poznawały zabytki archeologiczne, uczyły się oceniać surowiec i wykonywać rysunki dokumentacyjne. Stoisko z materiałami i publikacjami muzealnymi pozwalało zapoznać się z historią regionu i dorobkiem naukowym muzeum. Wszystkiemu towarzyszył taniec i zabawa. Po raz kolejny towarzyszyły imprezie media: min. TVN24 i radio Merkury, które przez dwa dni imprezy na żywo transmitowały wydarzenia na grodzie.

Podczas festynu, dzięki prezentacjom multimedialnym, można było zapoznać się z fragmentami dziejów państwa pierwszych Piastów. A w pobliżu budowanego właśnie pawilonu muzealnego ustawiony został namiot z materiałami promocyjnymi i wydawnictwami Muzeum. Głównym organizatorem tej imprezy jest Towarzystwo Przyjaciół Grodu w Grzybowie, przy wsparciu ze strony Urzędu Miasta we Wrześni i Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

X Międzynarodowy Zjazd Wojowników Słowiańskich – Grzybowo 2009 w plebiscycie „Wielkie Odkrywanie Wielkopolski” zdobył trzecie miejsce w kategorii imprez/wydarzenia kulturalne, znakomicie promujących Wielkopolskę, a przyznaną przez czytelników Głosu Wielkopolskiego i Wielkopolską Organizację Turystyczną.

Miesiąc wrzesień jest tradycyjnym okresem Europejskich Dni Dziedzictwa obchodzonym w całej Europie. Ich celem jest promocja zabytków, tradycji i lokalnych obyczajów. Są to dni otwarte w obiektach zabytkowych. W muzeach organizuje się tematyczne wystawy, sesje popularnonaukowe, pikniki i festyny historyczne. W roku 2009 EDD odbywały się pod hasłem „*Zabytkom na odsiecz! Szlakiem grodów, zamków i twierdz*”. Muzeum kolejny raz włączyło się w cykl imprez, tym razem organizując różnego rodzaju pokazy i prezentacje w dniach 12-13 i 19-20 września. Tematyka zaproponowanego w tym roku hasła była związana z architekturą obronną i dziedzictwem militarnym oraz wszelkimi śladami wojen, walk i bitew, jakie odbyły się w przeszłości. Tak zakreślony temat zachęcał do pokazania i zainteresowania zabytkową architekturą obronną, a także tysiącletnią tradycją oręża polskiego. Wydarzenia w ramach tematyki „*Zabytkom na odsiecz!*” miały na celu podkreślenie znaczenia, jakie obiekty zabytkowe łączone z obronnością mają dla nas i dla minionych pokoleń. Tym samym EDD miały spowodować lepsze rozumienie bezwzględnej konieczności ochrony tej kategorii obiektów zabytkowych.

Lednica to wyspa na jeziorze Lednickim, w centrum Wielkopolski, w samym sercu Państwa Piastów. To właśnie na tej wyspie pierwsi władcy z dynastii Piastów założyli jeden ze swoich stołecznych grodów (J. Górecki 2001). W jego obrębie postawili zespół obiektów sakralnych stanowiących najstarsze zabytki tego typu na naszych ziemiach. A ich położenie na wyspie sprawiło, iż do naszych czasów przetrwały w niepowtarzalnym stanie – żaden inny zabytek tego okresu nie jest tak czytelny jak zespół lednicki (K. Żurawska red. 1993).

Zarówno palatium, jak i baptysterium, a także kościół stanowią unikatowy zespół średniowiecznej Europy. Dodatkowo jego wyjątkowy charakter podkreślają zabytki pozyskane w trakcie badań archeologicznych. W ruinach kościoła zachowały się relikwiarze, a wśród nich pozłacana stauroteka (A.M. Wyrwa, red. 2009) stanowiąca schowek na część Krzyża Świętego – relikwię najważniejszą dla Kościoła. Pozostałe elementy będące fragmentami ksiąg i naczyń liturgicznych, a także wyposażenia świątyni stanowią unikatowy zespół europejskich sakraliów z X/XI wieku.

Prócz tego archeologiczne badania podwodne ujawniły funkcjonowanie w dobie Piastów dwóch mostów drewnianych. Umożliwiły one bezpieczne dotarcie do grodu przez wody jeziora. Ich łączna długość, wynosząca ponad 700 metrów oraz zarejestrowane pale, a także elementy konstrukcji pokazują wyjątkowość tej skomplikowanej konstrukcji inżynierskiej (Z. Kurnatowska, red. 2000). Prowadzone na dnie jeziora badania pozwoliły pozyskać największą w Europie kolekcję militariów z X/XI wieku. Będące w posiadaniu Muzeum uzbrojenie jest jedynym tego rodzaju zbiorem pochodzącym z jednego miejsca średniowiecznej Europy.

Zarówno jezioro, jak i obszar wokół niego jest poligonem badań zarówno stacjonarnej archeologii, jak i archeologów podwodnych, a także archeologii lotniczej, czy specjalistycznych badań geofizycznych i przyrodniczych wykorzystywanych na potrzeby odtworzenia minionego krajobrazu kulturowego i przyrodniczego.

Obchody Europejskich Dni Dziedzictwa na terenie Muzeum dały wyjątkową możliwość obecności grup odtwórczych i wkroczenia żywej historii w relikty autentycznych obiektów stwarzając niepowtarzalną okazję do zaprezentowania naszego wspólnego europejskiego dziedzictwa – łączącego się u nas z powstaniem państwa i z wkroczeniem religii chrześcijańskiej na nasze tereny. Dla podkreślenia znaczenia EDD na terenie Muzeum pojawiły się odpowiednie banery i zawisły flagi koncentrując uwagę na problemach ochrony zabytków i tematyce EDD.

W dniu 12 września zaproszono dzieci i rodziców na Piknik Historyczny *Zabytek a rekonstrukcja*. W wiosce i w zagrodzie wczesnośredniowiecznej zamieszkały grupy odtwórstwa historycznego aranżując teatr-piknik historyczny, w formie otwartej imprezy edukacyjnej. Na wyspie Ostrów Lednicki, w zagrodzie na podgrodzium, grupa odtwórstwa historycznego *Warcianie* zaprezentowała pokazy rzemiosł wczesnośredniowiecznych i aranżację życia codziennego. Na Małym Skansenie w rekonstrukcji wczesnośredniowiecznej wioski zamieszkała grupa odtwórstwa historycznego współpracująca z Muzeum i powstała przy historycznym obiekcie muzealnym, *Towarzystwo Przyjaciół grodu w Grzybowie*. W przestrzeni rezerwatu archeologicznego funkcjonowało w formule teatru historycznego kilka Grup Odtwórstwa Historycznego. Dzięki ich obecności można było wysłuchać gawędy o uzbrojeniu drużyny Mieszka I, spróbować średniowiecznych gier i zabaw (prowadzonych w formie konkursów). Tutaj też odbywały się pokazy rzemiosł i umiejętności rycerskich, nauka fechtunku średniowiecznym mieczem, gawędy o obyczajach

jach i kulturze mieszkańców wczesnośredniowiecznego Ostrowa Lednickiego, dodatkowo spośród uczestników organizowały się zespoły muzyczne dające żywe koncerty na rekonstrukcjach instrumentów znajdujących podczas badań archeologicznych lub odtwarzanych na podstawie średniowiecznych wizerunków. Odbywały się też pokazy łucznicze, prezentacja obrzędowości dawnych Słowian. Prezentacja prac tradycyjnych rzemieślników, m. in. bednarzy, tkaczek (praca na bardziej i tabliczkach), jubilerów, mincerzy, rzeźbiarzy i snycerzy, a także skórników, rogowników, czy kowali. Przez ten edukacyjny spektakl historyczny pokazane zostało życie codzienne mieszkańców osady jak i zajęcia wojownika w osadzie w czasie pokoju. Był też kram krawiectwa historycznego *Janettee*, a także kuce i konie. Nacisk położono na inscenizację historyczną, mającą większe walory edukacyjne. Dzięki temu lepiej można było promować tradycje, zwyczaje, kulturę i rzemiosło dawnych mieszkańców Ostrowa Lednickiego.

EDD to impreza edukacyjna dla dzieci, młodzieży i ich rodziców. Dzięki bezpośredniemu udziałowi, zaangażowaniu i praktycznym działaniom przy poznawaniu historii oraz samodzielne wykonywanie rekonstrukcji i stylizacji zabytków archeologicznych możliwe jest znacznie lepsze przybliżenie wiedzy o konkretnym przedmiocie jak i szerzej o kulturze materialnej dawnych mieszkańców grodu lednickiego. Mały Skansen stał się placem zabaw dla dzieci. Tematy zajęć i pokazów ściśle związane były z działalnością oświatową Muzeum. Starano się w sposób atrakcyjny i bardziej efektywny zaprezentować tematykę lekcji muzealnych, które prowadzone są dla grup szkolnych w ciągu roku. Uczestnictwo w samych zajęciach było bezpłatne.

W dniu 13 września odbyło się spotkanie we dworze w Rybitwach (za zgodą właścicieli dworu – Urszuli i Mariana Łomnickich) na wykładzie *Postać Jerzego Łomnickiego, Konserwatora Wojewódzkiego i pierwszego Dyrektora Muzeum (wówczas o nazwie Muzeum Początków Państwa Polskiego) na Lednicy*. W siedzibie muzeum, w Dziekanowicach odbył się koncert muzyki dawnej w wykonaniu Kwartetu Smyczkowego *Appassionata*.

W projekcie wstępnym EDD (nie zrealizowanym ze względów finansowych), przygotowano bogaty program popularyzatorsko-edukacyjny realizowany przy współpracy ze Stowarzyszeniem Edukacji i Odtwórstwa Historycznego Monarchii Wczesnopiastowskiej „*Aurea Tempora*”, pod nazwą TYSIĄC LAT OREŻA POLSKIEGO (12-13.09) i PODRÓŻ W CZASIE (19-20.09).

Ostatnią w roku imprezą plenerową na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego jest tradycyjnie „*Pożegnanie lata w skansenie*”. Tym razem przypadała na dzień 13 września. Impreza poświęcona jest jesiennym pracom gospodarskim i rzemieślniczym. Prezentowane były zajęcia związane z obróbką plonów (młócenie zboża cepami, owiewanie ziarna, mielenie w żarnach), pozyskiwanie surowców (darcie pierza, strzyżenie owiec, obróbka słomy lnianej) oraz przygotowywanie zapasów na zimę (kiszzenie kapusty, ogórków, buraków, smażenie powideł, kopcowanie ziemniaków).

W dniach 19-20 września w ramach EDD, na terenie Małego Skansenu i Ostrowa Lednickiego, odbył się Piknik Naukowy *Czy to już zabytek*. Przez dwa dni pikniku prezentowane były różne kategorie zabytków archeologicznych, a specjaliści opowiadali o pracy z zabytkiem, konieczności specjalistycznych badań, analiz i sposobach dokumentacji. Zaprezentowane zostały zabytki z metalu i drewna; przedmioty z kości zwierzęcych; próby przyrodnicze, a także można było poznać pracę antropologa. Poznano stworzoną pracownię konserwatorską gdzie konserwator muzealny zapoznawał i pokazywał pracę i zasady

konserwacji zabytków. Archeolodzy prezentowali metody dokumentacji badań wykopaliskowych, a chętnych zapraszano do poznania eksploracji w wykopie archeologicznym pod okiem specjalistów. Dzieci uczyły się opisywania zabytków, dokumentowania i ich wstępnej oceny surowcowej. Miały możliwość wykonania własnej KARTY ZABYTKU. Pracownicy muzeum zorganizowali, w formie przygotowanej do wypełnienia ankiety, konkurs *Historia wokół nas* sprawdzający wiedzę o Ostrowie Lednickim i ekspozycjach muzealnych. Udział w konkursach był nagradzany materiałami promocyjnymi i wydawnictwami muzealnymi.

W dniu 19 września Ostrów Lednicki stał się miejscem Inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa w Wielkopolsce i głównych Uroczystości Jubileuszowych 40-lecia Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. W lednickiej kapicy, o godz. 14:30 odbyło się uroczyste nabożeństwo, msza celebrowana przez Księdza Arcybiskupa Henryka Muszyńskiego Metropolite Gnieźnieńskiego. Obsługa liturgiczna: proboszcz parafii Dziekanowice ks. Adam Sypniewski i klerycy z Wyższego Prymasowskiego Seminarium Duchownego w Gnieźnie. Oprawa muzyczna: Chór katedralny z Gniezna. W uroczystościach wzięli udział zaproszeni goście, a wśród nich: Wiceminister Kultury Tomasz Merta, Wojewoda Województwa Wielkopolskiego Piotr Florek, Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak, Jego Ekscelencja Ks. Arcybiskup Henryk Muszyński, Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków Aleksander Starzyński, Przewodniczący Samorządu Województwa Wielkopolskiego Lech Dymarski, Posłowie i Senatorowie RP, Prorektor UAM prof. dr hab. Zbigniew Pilarczyk, Starosta Gnieźnieński Krzysztof Ostrowski, Prezydent Miasta Gniezna Jacek Kowalski, wójtowie okolicznych gmin, radni, naukowcy z kilku ośrodków akademickich, pracownicy Muzeum i goście.

Uroczystości zakończyło wręczenie na ręce dyrektora Andrzeja M. Wyrwy, Honorowej Odznaki Za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego przyznanej Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Medale, odznaczenia i wyróżnienia otrzymali również pracownicy Muzeum.

Konferencje

Od kilkunastu lat Muzeum jest miejscem gdzie odbywa się Ogólnopolska Konferencja Naukowa – Funeralia Lednickie. Są to cyklicznie, corocznie organizowane interdyscyplinarne warsztaty archeologiczno-antropologiczne, gromadzące zainteresowanych badaniami cmentarzysk, czy też szerzej sepulkralnych zjawisk kulturowych. Tym razem 12 Funeralia odbyły się 13-14 maja 2009 r. w Dziekanowicach, pod hasłem „**Tak więc po owocach poznacie ich. Funeralia Lednickie – spotkanie 12°**”. Organizatorami są Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich oddział w Poznaniu, Polskie Towarzystwo Antropologiczne i Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Funeralia są wydarzeniem bez precedensu w skali nie tylko ogólnopolskiej. Corocznie bierze w nich udział około 100-150 uczestników reprezentujących różne dyscypliny naukowe. W tych Funeraliach uczestniczyli także goście z Chorwacji, Rosji, Serbii, Ukrainy. Celem tych warsztatów jest konfrontacja najnowszych wyników badań z nowymi metodami, z prądami naukowymi i poglądami na przeszłość pod kątem problematyki funeralnej. Formuła spotkań nawiązuje do modelu badań wypracowanych w Poznańskiej Szkole Metodologicznej. W tym roku omawiane były zagadnienia dotyczące możliwości identyfikacji osób pochowanych na podstawie towarzyszących im przedmiotów, sposobu czy miejsca pochowania. Uczestnicy

zastanawiali się na ile interpretacja społecznej roli, zajęć zawodowych czy pochodzenia etnicznego lub kulturowego jest przez nas uprawniona. Zastanawiano się także nad możliwościami identyfikacji diety, sposobu odżywiania i jego skutków w oparciu o wyniki szczegółowych analiz antropologicznych, biologicznych, fizyko-chemicznych czy genetycznych. Identyfikacja roli i znaczenia zmarłych przebiegać może na kilku o płaszczyznach – osobniczej (rodzinna, rodowa, społeczna), ale też populacyjnej (grupy społeczne, populacje o różnym statusie adaptacyjnym) czy kulturowo-środowiskowej. W tym roku pojawiła się liczna grupa uczestników z zagranicy, którzy w swych referatach zaprezentowali m. in. procesy kulturowe (obserwowane na podstawie materiału z badań nekropolii) zachodzące na Bałkanach w momencie wkraczania tam nowej religii – chrześcijaństwa. Jednym z ważniejszych osiągnięć Funeraliów jest nie tylko ich cykliczność, ale zbieranie materiałów i publikowanie ich w formie samodzielnych wydawnictw.

Dzięki dotychczasowej współpracy interdyscyplinarnej dnia 8 września 2009 r. na terenie Muzeum miała miejsce Sesja terenowa w ramach Międzynarodowej Konferencji „*Ryby-Kultura-Środowisko w świetle badań archeoichtologicznych, etnograficznych i historycznych*” (15th Fish Remains Working Groups Meeting) organizowanej przez Sekcję Badań Szczątków Ryb, Międzynarodowego Stowarzyszenia Archeozoologicznego. Podczas pobytu uczestnicy z całego świata mieli możliwość zapoznania się nie tylko z ekspozycjami Muzeum, ale wysłuchali świetnie przygotowanego przez kierownika WPE – Antoniego Pelczyka wykładu o tradycji rybołówstwa i sposobach łowienia ryb w Wielkopolsce. Wykład był bogato ilustrowanego autentycznymi eksponatami bardzo rzadko prezentowanymi a przygotowanymi na specjalnej ekspozycji. Pobyt w Muzeum goście zakończyli biesiadą rybną – na którą przygotowano niezliczone potrawy z ryb słodkowodnych.

Z okazji Jubileuszu w dniach 13-15 wrzesień 2009 r. odbyła się specjalnie przygotowana Ogólnopolska Konferencja Naukowa „*Lednickie mosty – przeszłość dla przyszłości*”. Konferencja poświęcona była zagadnieniom związanym z muzealną edukacyjną historyczną. Wykład inauguracyjny przygotowano w celu przypomnienia początków Muzeum, a zwłaszcza postaci Dyrektora założyciela. Został wygłoszony w pierwszej siedzibie we dworze w Rybitwach „Postać Jerzego Łomnickiego – Konserwatora Wojewódzkiego, założyciela i pierwszego Dyrektora Muzeum na Lednicy”. W konferencji brali udział zarówno pracownicy muzeów, nauczyciele akademicy, metodycy, pracownicy kultury, członkowie stowarzyszeń kulturowych. Taki przekrój uczestników pozwolił zwrócić uwagę zarówno na zagadnienia związane z teorią muzealnictwa, zasadami edukacji, a także pozwolił na zaprezentowanie konkretnych przykładów – programów edukacyjnych (nie tylko jednorazowych, ale często wieloletnich przeradzających się w stałą, systematyczną działalność danej placówki), podejmowanych akcji, czy w ogóle szukania możliwości dotarcia do różnych grup odwiedzających muzea. W referatach i w toku dyskusji podkreślano wielokrotnie że placówki muzealne nie mogą się ograniczać do kontaktów z grupami uczniów, że od dawna muzea współpracują i przygotowują programy dla rozmaitych grup wiekowych, mając też na względzie rozmaity stopień zainteresowania przeszłością (zarówno tą bardzo odległą, jak i tą całkiem bliską, o której także niektórzy już zapominają). Wielokrotnie referujący zwracali uwagę na wyjątkową sytuację w dziedzinie edukacji jaka od niedawna zaczęła funkcjonować w Polsce. Aktualne programy nauczania w szkołach absolutnie nie sprzyjają kształceniu młodych ludzi w kierunku historii, nie sprzyjają zwiększaniu zainteresowania przeszłością kraju, najbliższej okolicy,

nie pobudzają lokalnego patriotyzmu. Materiały pokonferencyjne zostały publikowane w formie samodzielnego wydawnictwa, w ramach Biblioteki Studiów Lednickich.

Podsumowanie

Rok jubileuszowy zakończono w grudniu spotkaniem pracowników zaangażowanych w obchody podsumowując wydarzenia roku 2009. Mimo wielu udanych przedsięwzięć i ciekawych wydarzeń oraz ogólnego zadowolenia wszyscy mają świadomość, iż niektórych planów nie udało się zrealizować, a część mogła mieć nieco inny przebieg. Powody tych zmian były rozmaite – finansowe, logistyczne, brak akceptacji, ale też na przeszkodzie realizacji stawały zmienne warunki atmosferyczne.

Wśród niezrealizowanych projektów największy dotyczył szczególnego wydarzenia proponowanego w ramach obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa. Plany obejmowały dwa przedsięwzięcia. Jedno pod nazwą „Tysiąc lat oręża polskiego” miało się odbywać w dniach 12-13 września na polach w Dziekanowicach, przy budynku stodoły, gdzie mieści się stała wystawa archeologiczna. Tutaj miały stanąć obozowiska grup odtwórstwa historycznego prezentującego organizację obozu i wojskowość od wczesnego średniowiecza po wojska z przed i z czasów II wojny światowej. Stowarzyszenie Edukacji i Odtwórstwa Historycznego Monarchii Wczesnopiastowskiej „AUREA TEMPORA” miała zaprezentować czasy wczesnego średniowieczna. Natomiast Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej Wojsk II Rzeczypospolitej Polskiej ODWACH podjęło się odtwarzania obozowisk polowych jednostek Wojska Polskiego z lat 1918-1947. Dodatkowo miały się też pojawić zabytkowe pojazdy wojskowe z Muzeum Broni Pancernej z Poznania. Tak więc na lądzie, przy brzegu jeziora Lednica miały stanąć obozem drużyny wojów Mieszka I i Bolesława Chrobrego oraz wojska Wielkopolskie z lat 1918-1920, 10 pułku dragonów z 10 Brygady Kawalerii Pancernej i 1 Dywizji Pancernej z lat 1940-1947.

Drugie przedsięwzięcie miało przebiegać pod hasłem „Podróż w czasie” miało się odbyć w dniach 19-20 września. Program ten był szczególnie skierowany do najmłodszych odbiorców – do dzieci w wieku 6-11 lat. Planowano specjalne zajęcia edukacyjne – muzealna akademii dziecięca. Najmłodszy mieli brać udział w zajęciach plastycznych o tematyce: gród, twierdza, zabytek, wojowie, ... Zajęcia mieli prowadzić studenci Akademii Sztuk Pięknych. Natomiast dla dorosłych przygotowana była zabawa – quiz polegająca na odnalezieniu na podstawie fragmentu ryciny autentycznego zabytku pochodzącego ze zbiorów muzealnych, a znajdującego się na ekspozycji. Na specjalnie przygotowanej estradzie przewidywano koncerty muzyki dawnej w wykonaniu Swarzędzkiej Orkiestry Flażoletowej, oraz występy dzieci ze Szkół Podstawowych gminy Łubowa i Gimnazjum z Łubowa.

Nie odbył się także planowany na dzień 23 maja na Małym Skansenie spektakl w wykonaniu Polskiego Teatru Tańca p.t. „Walk@ karnawału z postem”. Niestety nie udało się także zrealizować cyklu wycieczek historycznych z przewodnikiem zarówno pieszych jak i rowerowych wokół jeziora Lednica. Natomiast na Małym Skansenie nie stanęły namioty Poczty Polskiej z jubileuszowymi kartkami pocztowymi i okolicznościowym datownikiem – ten był do zdobycia tylko w Urzędzie Pocztowym w Gnieźnie.

Patrząc na dotychczasową działalność Muzeum (por. M. Fryza, J. Wrześniński 2009) i zaprezentowane wyżej wydarzenia roku jubileuszowego nie ulega wątpliwości, iż najbardziej charakterystyczne dla MPP na Lednicy są plenerowe imprezy na otwartym

powietrzu. Zarówno skansen WPE jak i tereny tzw. Małego Skansenu (a i oczywiście sam Ostrów Lednicki) sprzyjają i zachęcają do organizowania tego rodzaju wydarzeń. Rzeczą oczywistą jest, iż organizacja tego typu imprez wymaga specjalnego przygotowania zarówno terenu jak i obsługi. Nie wszyscy biorący udział w tych widowiskach mają świadomość, że poruszają się w przestrzeni muzealnej. Zapominają, lub wręcz nie mają wiedzy, że specyfika lednickiego muzeum to właśnie teren. Muzeum w tym przypadku nie ogranicza się jedynie do pawilonów muzealnych i do ekspozycji gablotkowych. Dla organizatorów stwarza to pozytywne sytuacje, ale rzecz jasna powoduje szereg komplikacji. Oczywiście w bardzo dużym stopniu zależy od pory roku i pogody panującej tuż przed jak i w dniu imprezy plenerowej. Często się zdarza, iż pogoda rozbija całą przygotowywaną z mozołem imprezę. Tak ostatnio było np. z przedstawieniem Polskiego Teatru Tańca, gdy deszcz i zimno nie pozwoliły na występ, mimo przyjazdu aktorów i mimo rozstawienia sprzętu oraz przygotowania pełnej scenografii. Niepogoda także odstrasza turystów chcących wziąć udział w toczących się wydarzeniach plenerowych, niwecząc także ich plany wyjazdowe. Próbkę tego mieliśmy podczas Nocy Muzeów. Bez wątplenia atrakcyjna propozycja toczyła się w obecności zdecydowanie mniejszej ilości widzów niż można się było spodziewać. Padający deszcz przez większą część dnia zniechęcił do przedwieczornego wyjazdu wielu zainteresowanych. Ale ci którzy dotarli z pewnością nie żalowali, tym bardziej że wieczorem deszcz przestał padać. Również program konferencji trzeba było podporządkować aurze. Zmiana miejsc wydarzeń konferencyjnych nie wpłynęła negatywnie ani na poziom wystąpień ani na temperaturę dyskusji, a pogoda nie miała wpływu na atmosferę samych imprez.

Dla organizatorów bez wątplenia jednym z kluczowych zagadnień pozostaje pytanie czemu służą organizowane przez placówki muzealne rozmaite imprezy plenerowe? Każdy z przygotowujących tego typu wydarzenia jako jeden z podstawowych celów stawia sobie walor edukacyjny imprezy. Drugim ważnym zagadnieniem jest popularyzacja i to zarówno idei samego muzealnictwa jak i dziedziny z jaką dana placówka jest związana. W przypadku muzeum lednickiego są to przede wszystkim archeologia i etnografia – dwa wiodące kierunki. Formy edukacji mogą być oczywiście bardzo rozmaite. Współcześnie jedną z bardziej popularnych i cieszących się dobrym odbiorem są historyzujące widowiska plenerowe. Przybierają one rozmaitą postać. Od prostych form prezentacji pojedynczego „stanowiska” po rozbudowane wielowątkowe festyny i festiwale. Jednym z coraz trudniejszych problemów z jakim borykają się organizatorzy jest oddzielenie tego co autentyczne, wartościowe, historyczne i edukacyjne od nieustannie, silnie i często nachalnie przenikającej komercji. Często innym trudnym zadaniem jest stworzenie odpowiedniej scenografii, zaaranżowanie otoczenia tak aby uniknąć elementów współczesnej architektury, silnie przekształconego krajobrazu i stworzenie odpowiedniego klimatu dla realizowanych wydarzeń festiwalowych.

Oczywiście osobnym zagadnieniem jest sam problem stworzenia programu edukacyjnego. Muzeum lednickie jest wyjątkowo predestynowane do organizowania plenerowych imprez historycznych. Dysponuje zarówno odpowiednim terenem z autentycznymi obiektami historycznymi stanowiącymi niepowtarzalną i autentyczną scenografię stanowiącą wyjątkową oprawę tego typu wydarzeń. Mając świadomość, iż nasze działania kierujemy do odbiorcy raczej średnio przygotowanego tym bardziej wyzwania stające przed organizatorami są trudniejsze. Często skupiamy się na jak najbardziej wiernym oddaniem szczegółów historycznych przysłania. Z drugiej jednak strony dopuszczenie wszystkich chę-

nych powoduje często zatracenie charakteru imprezy i zagubienie walorów prawdziwie edukacyjnych (por. M. Bogacki 2008). A te przy okazji szerokich projektów o charakterze festiwalowym kierowane są do bardzo zróżnicowanego odbiorcy zarówno co do jego wiedzy, zainteresowań jak i wieku. Tworząc program takich imprez organizatorzy chcieliby zadowolić zarówno najmłodszych – zarazić ich chęcią poznawania historii, dziejów tych bardziej odległych, ale też wydarzeń sprzed kilkudziesięciu czy nawet kilkunastu laty. Przy konstruowaniu propozycji należałoby pamiętać o tych odbiorcach którzy mieszkają w najbliższej okolicy historycznego miejsca gdzie toczy się dane wydarzenie, a jednocześnie o przyjeżdżających często z odległych miejsc. W każdym z tych przypadków akcenty „poznawcze” powinny być nastawione na nieco inne aspekty. Niemniej w każdej sytuacji organizatorom widowisk historyzujących przyświecają zarówno cele bardziej ogólne – edukacji historycznej, ale też chęć przekazania informacji o danej instytucji muzealnej – o jej celach, sposobach funkcjonowania, potrzebie ochrony zbiorów i budowaniu wspólnego poczucia ochrony dziedzictwa kulturowego. Wszelkie wydarzenia otwarte dla szerokiej publiczności mają też na celu budowanie poczucia potrzeby tego rodzaju placówek, wytworzenie atmosfery sprzyjającej codziennej pracy placówek muzealnych i popularyzacji historii przez rozmaite instytucje (por. K. Deskur 2009).

Organizowanie imprez historycznych nie jest przedsięwzięciem łatwym (por. M. Brzostowicz 2009). I to nie tylko ze względów czysto organizacyjno-finansowych. Ale przed wszystkim często największą trudnością jest zachowanie niekomercyjnego charakteru imprezy, zadbanie o dobry poziom edukacyjny. Sceptycy co raz częściej podnoszą zarzut odchodzenia od wartości edukacyjnych na rzecz szeroko rozumianej zabawy, niekiedy dość luźno nawiązującej do wiodącej tematyki imprezy. Niemniej jednak większość organizatorów festynów historyzujących znaczny nacisk kładzie na walory poznawcze rekonstrukcji, prezentacji i wydarzeń. Bez wątpienia wystawy i festyny nie zastąpią szkolnej edukacji historii, ale przy współpracy z odpowiednimi ministerstwami mogą stać się niezwykle cennym i wartościowym uzupełnieniem w nauczaniu historii, w kształceniu postaw patriotycznych, oraz budzeniu poczucia wspólnoty lokalnej.

BIBLIOGRAFIA

Bogacki M.

2009 Minione i współczesne odtwarzanie militarnej przeszłości człowieka, ZOW, R, 63, s. 11-24.

Brzostowicz M.

2009 Imprezy historyczne – edukacja czy rozrywka? Kilka refleksji z doświadczeń Festiwalu Kultury Słowiańskiej i Cysterskiej w Łądzie nad Wartą, FAP t. 45, s. 293-300.

Deskur K.

2009 Idea *public archaeology* – edukacja archeologiczna i popularyzacja archeologii, FAP t. 45, s. 283-292.

Górecki J.

2001 Gród na Ostrowie Lednickim na tle wybranych ośrodków grodowych pierwszej monarchii piastowskiej, BSL t. 7, bmw.

Fryza M., Wrześciński J.

2009 Od zabytkowej ruiny do muzeum przestrzennego, [w:] *Custodia Memoriae. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. XL lat istnienia (1969-2009)*, BSL t. 14, A.M. Wyrwa (red.), Lednica, s. 43-92.

Kurnatowska Z. (red.)

2000 *Wczesnośredniowieczne mosty przy Ostrowie Lednickim, t. 1, Mosty traktu gnieźnieńskiego*, BSL t. V, Lednica-Toruń.

Wrześciński J.

2009 Jerzy Łomnicki – założyciel Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, [w:] *Custodia Memoriae. Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. XL lat istnienia (1969-2009)*, BSL t. 14, A.M. Wyrwa (red.), Lednica, s. 235-240.

Wyrwa A.M.

2009 *Lednicka Custodia Memoriae. 40-lecie Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Introductio*, BSL t. 14, Lednica, s. 21-42.

Wyrwa A.M. (red.)

2009 *Stauroteka Lednicka. Materiały, studia i analizy*, Lenica-Poznań.

Żurowska K. (red.)

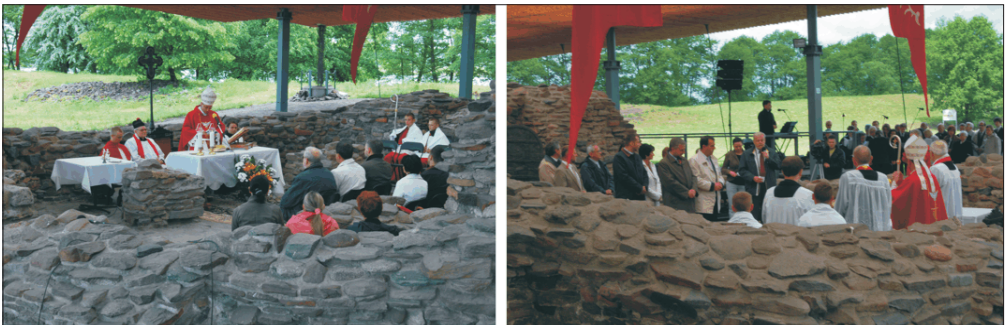
1993 *Ostrów Lednicki. U progu chrześcijaństwa w Polsce*, Kraków.

Fot. 1. Majówka nad Lednicą (fot. J. Wrzesiński)
May picnic at Lednica (photograph by J. Wrzesiński)

Fot. 2. Noc Muzeów. Andrzej Pieczyński i fragmenty "Starej Baśni" na Ostrowie Lednickim. Koncert Jacka Kowalskiego (fot. J. Wrzesiński)
The Long Night of Museums. Andrzej Pieczyński and excerpts of "Stara Baśń" ("An Ancient Tale" - historical novel by J.I. Kraszewski) on Ostrów Lednicki (Lednica Holm). Concert of Jacek Kowalski (photograph by J. Wrzesiński)

Fot. 3. Msza w ruinach lednickich - przypomnienie daty śmierci Mieszka I (fot. J. Wrzesiński)
Holy Mass being conducted in the ruins of Lednica Holm - the recountal of the Piast ruler Mieszko I (photograph by J. Wrzesiński)

Fot. 4. Noc Kupały (fot. J. Wrześniński)
Kupala Night (photograph by J. Wrześniński)

Fot. 5. W grodzie Mieszka (fot. J. Wrześniński)
In the stronghold of Mieszko (photograph by J. Wrześniński)

Fot. 6. Europejskie Dni Dziedzictwa - piknik historyczny (fot. J. Wrześniński)
European Heritage Days - historical picnic (photograph by J. Wrześniński)

Fot. 7. Europejskie Dni Dziedzictwa - piknik naukowy (fot. J. Wrzesiński)
European Heritage Days - scientific picnic (photograph by J. Wrzesiński)

Fot. 8. Jubileusz 40-lecia Muzeum. Odznaczenia wręczają - minister Tomasz Merta i przewodniczący Sejmiku Województwa Wielkopolskiego (fot. K. Łukasik)
40th Anniversary of the Museum. The awards are being given by minister Tomasz Merta and the chairman of the regional council of Wielkopolskie Voivodeship (photograph by K. Łukasik)

Fot. 9. Uczestnicy konferencji "rybnej" zwiedzają Muzeum (fot. J. Wrzesiński)
Participants of the Fish Conference are visiting the Museum (photograph by J. Wrzesiński)

Fot. 10. Uczestnicy konferencji "muzealnej" (fot. J. Wrzesiński)
Participants of the Museum Conference (photograph by J. Wrzesiński)